

T-210/01. sz. ügy

General Electric Company kontra az Európai Közösségek Bizottsága

„Megsemmisítés iránti kereset – Verseny – Összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánító bizottsági határozat – 4064/89/EGK rendelet – Repüléstechnikai piacok – A Honeywell feletti irányítás General Electric általi megszerzése – Vertikális integráció – Csomagban értékesítés – Kiszorító hatás – Horizontális átfedés – Védelemhez való jog”

Az Elsőfokú Bíróság ítélete (kibővített második tanács), 2005. december 14 . . II - 5596

Az ítélet összefoglalása

- 1. Megsemmisítés iránti kereset – Tárgy – Az összefonódások ellenőrzése során hozott határozat – Az érvelés több pillérén alapuló határozat, amelyek mindegyike elegendő ahhoz, hogy megalapozza annak rendelkező részét – A közös piaccal való összeegyeztethetlenség olyan feltételei, amelyek legalább az érintett piacok egyike tekintetében teljesülnek – Megalapozatlan kereset*

(EK 230. cikk, 4064/89 tanácsi rendelet, 2. cikk, (1) bekezdés, a) pont, és (3) bekezdés)

2. *Verseny – Összefonódások – A Bizottság által végzett vizsgálat – Gazdasági jellegű értékelések – Diszkrecionális jogkör – Bírósági felülvizsgálat – Terjedelem – Korlátok (4064/89 tanácsi rendelet, 2. cikk)*

3. *Verseny – Összefonódások – A közös piaccal való összeegyeztethetőség értékelése – Vélelem hiánya (4064/89 tanácsi rendelet)*

4. *Verseny – Összefonódások – A közös piaccal való összeegyeztethetőség értékelése – Az érintett piac lehetséges fejlődésének jövőre vonatkozó elemzése – Pontos elemzés szükségessége – Bírósági felülvizsgálat – Terjedelem (4064/89 tanácsi rendelet 2. cikk, (2) és (3) bekezdés)*

5. *Verseny – Összefonódások – A közös piaccal való összeegyeztethetőség értékelése – Konglomerátum típusú összefonódás – Fogalom – Az összefonódásban részes egyik fél erőfölényes helyzetének a referenciapiacra való valószínű kialakulásának vagy megerősödésének a figyelembevétele – Megengedhetőség – A Bizottság azon lehetősége, hogy az összefonódásból létrejött vállalkozás előrelátható magatartására hivatkozzon – Feltételek – Meggyőző bizonyítékokra támaszkodó pontos elemzés ismertetése (4064/89 tanácsi rendelet, 2. cikk, (2) és (3) bekezdés)*

6. *Verseny – Összefonódások – A közös piaccal való összeegyeztethetőség értékelése – Konglomerátum típusú összefonódás – Előre látható versenyellenes magatartások figyelembevétele – Megengedhetőség – A Bizottság arra irányuló mérlegelési kötelezettségének hiánya, hogy milyen lehetséges közvetett kockázata van annak, hogy valamely vállalkozás ilyen magatartást tanúsít (EK 82. cikk; 4064/89 tanácsi rendelet, 2. cikk, (2) és (3) bekezdés)*

7. *Verseny – Összefonódások – A közös piaccal való összeegyeztethetőség értékelése – Szempontok – Olyan erőfölényes helyzet kialakulása vagy megerősítése, amely jelentősen korlátozza a hatékony versenyt a közös piacon – Kumulatív jelleg – Kapcsolatok – Azon kötelezettség, hogy az olyan, az első feltétel tekintetében közreadott megfontolásokat, amelyek a második feltétel szempontjából érdemlegesek, formálisan e második feltételhez kapcsolják – Hiány (EK 82. cikk; EK 253. cikk; 4064/89 tanácsi rendelet, 2. cikk, (2) és (3) bekezdés)*

8. *Verseny – Erőfölény – Fogalom
(EK 82. cikk)*

9. *Verseny – Erőfölény – A rendkívül jelentős piaci részesedés birtoklása alapján történő jellemzés – A piaci részesedés megítélése valamely pályázatos piacon, amelyet kisszámú, nagy értékű szerződés jellemez
(EK 82. cikk)*

10. *Verseny – Erőfölény – Létezés – Az érintett piacon zajló élénk verseny hatása – Ennek hiánya abból eredően, hogy jelen van egy olyan vállalkozás, amely a versenyt figyelmen kívül hagyó magatartást tanúsíthat – Nagy értékű termékekre vonatkozó pályázatok megnyerése érdekében nyújtott pénzügyi engedmények – Hatás hiánya
(EK 82. cikk)*

11. *Verseny – Közösségi szabályok – A Bizottság általi alkalmazás – A harmadik országok hatóságai által végzett értékelésekkel szembeni autonómia*

12. *Verseny – Összefonódások – A közös piaccal való összeegyeztethetőség értékelése – Közvetlen vertikális kapcsolatból származó versenyellenes hatások – Az összefonódásból létrejött vállalkozás jövőbeni magatartásától függő hatások – A Bizottság azon kötelezettsége, hogy az állítólagos versenyellenes magatartás tekintetében meggyőző bizonyítékokra támaszkodjon – A szabad bizonyítás elve
(4064/89 tanácsi rendelet)*

13. *Verseny – Erőfölény a lényeges alkatrészek értékesítése szempontjából – Az értékesítés megtagadása – Visszaélés
(EK 82. cikk)*

14. *Verseny – Összefonódások – A Bizottság által végzett vizsgálat – Olyan magatartás bizonyítása, amely a közeljövőben erőfölényt hoz létre, vagy azt megerősíti – Meggyőző bizonyítékokra való támaszkodás kötelezettsége
(4064/89 tanácsi rendelet)*

15. *Eljárás – Új jogalapoknak az eljárás folyamán történő előterjesztése – Új jogalap – Fogalom – Az Elsőfokú Bíróság által pervezető intézkedésként feltett kérdésre adott válasz – Kizártság*
(az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata, 48. cikk és 64. cikk, 3. §)

16. *Intézmények jogi aktusai – Indokolás – Kötelezettség – A hasonló vagy azonos esetre, illetve ugyanazon gazdasági szereplőkre vonatkozó ügyben hozott határozattól eltérő határozat – Terjedelem*
(EK 253. cikk)

17. *Verseny – Közösségi szabályok – Végrehajtás – A Bizottság által e célból elfogadott szabályok – Azoknak a Bizottságra kötelező ereje – A piac meghatározásáról szóló közlemény – Terjedelem*
(EK 82. cikk; 97/C 372/03 közlemény)

18. *Verseny – Összefonódások – A Bizottság által végzett vizsgálat – A szóban forgó piac meghatározása – Szempontok – A termékek helyettesíthetősége – Fogalom*
(4064/89 tanácsi rendelet; a 97/C 372/03 bizottsági közlemény 36. pontja)

19. *Verseny – Összefonódások – A közös piaccal való összeegyeztethetőség értékelése – Olyan piac, amelyet közvetett és viszonylag gyenge verseny jellemez – Az egyetlen versenytárs feletti irányításnak az erőfölényes vállalkozás általi megszerzése – Terjedelem – Feltételek – Az összefonódást megelőző hatékony verseny teljes hiányának bemutatása*
(EK 82. cikk; 4064/89 tanácsi rendelet)

20. *Verseny – Összefonódások – A Bizottság által végzett vizsgálat – Az érintett vállalkozások kötelezettségvállalásai, amelyek a bejelentett összefonódást összeegyeztethetővé teszik a közös piaccal*
(4064/89 tanácsi rendelet)

21. *Eljárás – Keresetlevél – Alaki követelmények – A jogvita tárgyának megjelölése – A felhozott jogalapok rövid ismertetése*
(az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata, 44. cikk, 1. §)

22. *Verseny – Összefonódások – Közigazgatási eljárás – Iratbetekintés – A védelemhez való jog tiszteletben tartása – Korlátok*
(4064/89 tanácsi rendelet)
23. *Verseny – Közigazgatási eljárás – Iratbetekintés – A terhelő és a mentő bizonyítékok szerinti megkülönböztetés*
24. *Verseny – Közigazgatási eljárás – Iratbetekintés – A védelemhez való jog tiszteletben tartása – Korlátok*
25. *Verseny – Összefonódások – Közigazgatási eljárás – Iratbetekintés – Az iratbetekintési jog megtagadása az eljárás megindításáról szóló határozat és a kifogásközlés között – A védelemhez való jog megsértése – Hiány*
(4064/89 tanácsi rendelet, 6. cikk, (1) bekezdés, c) pont)
26. *Verseny – Összefonódások – Közigazgatási eljárás – Iratbetekintés – Az összefonódásban részes felek részenkénti iratbetekintési joga az egész eljárás folyamán – Hiány*
(4064/89 tanácsi rendelet, 18. cikk, (1) bekezdés)
27. *Verseny – Összefonódások – Közigazgatási eljárás – A köztes eljárási határidők rövideége – A gyorsaság követelményének figyelembevétele a védelemhez való jog tiszteletben tartásának értékelése során*
(4064/89 tanácsi rendelet; 447/98 bizottsági rendelet, 13. és 21. cikk)
28. *Verseny – Közigazgatási eljárás – A meghallgatási tisztviselő közreműködése – A jogállását az eljárás folyamán módosító határozat – A régi tisztségnek az újjal való közvetlen helyettesítése*
(2001/462 bizottsági határozat, 2. cikk, (1) és (2) bekezdés)
29. *Közösségi jog – Elvek – Alapvető jogok – Ezek tiszteletben tartása, amelyet a közösségi bíróság biztosít – Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény figyelembevétele*
(EU 6. cikk, (2) bekezdés)

1. Amennyiben a határozatot megalapozó egyes indokok önmagukban alkalmasak arra, hogy jogilag megfelelően igazolják a határozatot, azok a hibák, amelyek a jogi

aktus más indokait érvényteleníthetik, semmiképpen nem befolyásolják annak rendelkező részét.

Ezenkívül ha a Bizottság határozatának a rendelkező része az érvelés több pillérén alapul, amelyek mindegyike önmagában elegendő ahhoz, hogy a rendelkező részt megalapozza, fő szabály szerint csak abban az esetben kell megsemmisíteni ezt a jogi aktust, ha mindegyik pillér jogsértő. Ebben az esetben valamely hiba vagy más olyan jogsértés, amely az érvelésnek csak az egyik pillérét érinti, nem elegendő ahhoz, hogy igazolja a vitatott határozat megsemmisítését, mivel annak nem lehetett meghatározó befolyása az intézmény által elfogadott rendelkező részre.

Ez a szabály alkalmazandó az összefonódások ellenőrzése során hozott határozatok esetében is. E tekintetben Bizottságnak meg kell tiltania az összefonódást, ha az teljesíti a 4064/89 rendelet 2. cikk (3) bekezdésének feltételeit. A rendelet 2. cikk (1) bekezdésének a) pontjából következik, hogy a Bizottságnak az összefonódás értékelése során egyebek mellett figyelembe kell vennie a hatékony verseny fenntartásának és fejlesztésének szükségességét a közös piacon, tekintettel más körülmények mellett az érintett piac struktúrájára. Így a Bizottságnak valamennyi, a bejelentett összefonódással érintett piac körülményei vonatkozásában el kell végeznie annak értékelését, hogy az ügylet létrehoz vagy megerősít-e egy vagy több gazdasági erőfölényt, amely eredményeként a hatékony verseny jelentősen korlátozódna. Ennek követ-

keztében, ha úgy találja, hogy a feltételek – akár csak egyetlen érintett piac esetében is – teljesülnek, az összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetetlennek kell nyilvánítania.

Ebből következik, hogy a megtámadott határozat csak akkor semmisíthető meg, ha nem csupán az állapítható meg, hogy az indokolásának egyes részei jogellenesek, hanem az is, hogy a jogellenességgel nem érintett részek nem elégségesek ahhoz, hogy igazolják az összefonódásnak a közös piaccal való összeegyeztethetlenségét. Ez a megállapítás azonban nem zárja ki azon vizsgálat szükségességét, hogy egyes, a megtámadott határozatban azonosított, a versennyel kapcsolatos körülmények egymást erősítik-e, és ezért természetellenes lenne azokat egymástól elkülönítve elemezni.

(vö. 42–45., 48., 734. pont)

2. A Bizottságnak a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 4064/89 rendelet alapvető rendelkezései, így különösen a 2. cikke alkalmazásakor a gazdasági kérdésekre nézve van bizonyos mérlegelési mozgáster. Ebből

következően a közösségi bíróság felülvizsgálata a tények valószerűségének és a nyilvánvaló mérlegelési hiba hiányának vizsgálatára korlátozódik.

E jogkör jellege kapcsán szükséges felhívni a figyelmet egyfelől a bíróság által az előtte lévő érvek és bizonyítékok fényében tévesnek minősíthető ténybeli körülmények és megállapítások, másfelől pedig a gazdasági természetű értékelések közötti lényeges különbségre.

(vö. 61. pont)

El kell ismerni, hogy a Bizottság a 4064/89 rendelet alapvető szabályainak alkalmazásakor rendelkezik bizonyos mérlegelési mozgástérrel, azonban ez nem jelenti azt, hogy a közösségi bíróságnak tartózkodnia kell a Bizottság gazdasági adatokra vonatkozó jogi értékelésének felülvizsgálatától. A közösségi bíróságnak ugyanis nem csupán a hivatkozott bizonyítékok tárgyi valószerűségét, megbízhatóságát és következetességét kell vizsgálnia, hanem azt is ellenőriznie kell, hogy a bizonyítékok tartalmazzák-e az adott összetett helyzet értékeléséhez figyelembe veendő összes adatot, valamint hogy e bizonyítékok alátámasztják-e a belőlük levont következtetéseket.

(vö. 60., 62–63., 253. pont)

3. A vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 4064/89 rendelet nem állít fel vélelmet a bejelentett összefonódási ügylet közös piaccal való összeegyeztethetőségére, ezért a Bizottságnak nem kell az ügylet javára döntenie a hatáskörébe tartozó összefonódás esetében, ha azzal kapcsolatban aggályai vannak. A Bizottságnak minden esetben az a feladata, hogy világos véleményt fogalmazzon meg az említett összeegyeztethetőségről, és végül határozzon.

4. A Bizottság rendelkezésére álló gazdasági természetű mérlegelési mozgástér tekintetében, a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 4064/89 rendelet alapvető szabályainak alkalmazásakor a hatékony bírósági felülvizsgálat még inkább szükséges, amikor a Bizottság olyan jövőben bekövetkező események várható alakulásának vizsgálatát végzi el, mint amilyenek a tervezett összefonódás eredményeként jönnének létre.

Az ilyen jövőre vonatkozó elemzést nagy figyelemmel kell végezni, mivel nem a múlt eseményeinek vizsgálatáról van szó, amelyek kapcsán gyakran számos bizonyíték áll rendelkezésre, amelyek lehetővé teszik az okok megértését, sem pedig a jelen eseményeiről, hanem olyan

események előrejelzéséről, amelyek a jövőben több-kevesebb valószínűséggel bekövetkeznek, amennyiben nem születik sem a tervezett összefonódást tiltó, sem annak feltételeit meghatározó határozat. A jövőre vonatkozó elemzéshez, amely annak vizsgálatából áll, hogy az összefonódás mennyiben módosíthatja az adott piacon a versenyhelyzetet meghatározó tényezőket, célja pedig annak megállapítása, hogy a hatékony verseny jelentősen korlátozódna-e ezen összefonódás következtében, különböző ok-okozati összefüggések mérlegelése szükséges, annak eldöntése végett, hogy melyek bekövetkeztek a legvalószínűbb.

(vö. 64. pont)

5. A konglomerátum típusú összefonódások a szó szoros értelmében nem vezetnek az összefonódásban részes felek tevékenysége közötti horizontális átfedéshez, vagy vertikális kapcsolat kiépüléséhez. Jóllehet fő szabály szerint az ilyen összefonódások nem járnak versenyellenes hatásokkal, bizonyos esetekben mégis származhatnak belőlük ilyen hatások. Amennyiben valamely konglomerátum jellegű összefonódás hatásainak a jövőre vonatkozó elemzése keretében a Bizottságnak – a megállapított konglomerátum hatások miatt – módjában

áll arra következtetni, hogy minden valószínűség szerint a közeljövőben erőfölény jön létre vagy erősödik meg, amelynek következményeként az érintett piacon a hatékony verseny jelentősen korlátozódna, a Bizottságnak azt meg kell tiltania.

E tekintetben a konglomerátum típusú összefonódások sajátos problémák megjelenését eredményezhetik, különösen azért, mert az ilyen ügylet elemzése egyrészt egy hosszabb jövőbeli időszakot vehet figyelembe, másrészt pedig az összefonódással létrejött vállalkozás magatartása jelentős mértékben meghatározhatja, hogy az összefonódásnak milyen hatásai vannak. Így az összefonódásból származó ok-okozati összefüggések nehezen érzékelhetők, kétségesek és nehezen megállapíthatók. Ennek alapján a Bizottság által az összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánító határozat alátámasztására előadott bizonyítékok minősége különösen fontos, hiszen e bizonyítékoknak kell alátámasztaniuk a Bizottság következtetését, amely szerint az ilyen határozat hiányában az általa előre jelzett gazdasági fejlődés következne be.

(vö. 65–66. pont)

6. A konglomerátum jellegű összefonódás hatásainak bizottsági elemzése során valamely jövőbeni magatartás tanúsításának valószínűségét átfogóan kell vizsgálni, azaz figyelembe kell venni a magatartás folytatására ösztönző erőket, és az ezen ösztönző erőket csökkentő vagy megszüntető körülményeket, ideértve annak lehetőségét is, hogy az adott magatartás jogellenes.

Mindazonáltal a 4064/89 rendelet megelőző célja ellen hatna annak megkövetelése a Bizottságtól, hogy minden egyes tervezett összefonódás esetén megvizsgálja azt, hogy a versenyellenes magatartás irányába ható ösztönző erők mennyiben csökkennének vagy szűnnének meg a magatartás jogellenessége, esetleges lelepleződése, illetve annak okán, hogy ezt a magatartást az illetékes hatóságok akár közösségi, akár nemzeti szinten üldözhetik, illetve azt pénzbírsággal sújthatják. Ebből következik, hogy a Bizottságnak fő szabály szerint figyelembe kell vennie valamely magatartás esetlegesen jogellenes és így szankcionálható jellegét, mint olyan körülményt, amely csökkenti vagy megszünteti a vállalkozás hajlandóságát az adott magatartás folytatására. Ez az értékelés azonban nem követeli meg a különféle jogrendszerek esetlegesen alkalmazható szabályainak és az azok keretében gyakorolt büntetőpolitikák részletes és kimerítő elemzését, lévén, hogy túlságo-

san spekulatív jellegű lenne annak elemzése, hogy egy jogsértés valószínű-e, és annak bemutatása, hogy szankcionálásra kerülne-e több jogrendszerben is.

Így ha a Bizottság, anélkül hogy bármilyen különös vagy részletes vizsgálatot folytatna a kérdésben, képes azonosítani a kérdéses magatartás jogellenességét az EK 82. cikk vagy a közösségi jog más olyan rendelkezése alapján, amelynek alkalmazására hatáskörrel rendelkezik, az ő felelőssége az elemzés során annak megállapítása és figyelembevétele, hogy mekkora annak a valószínűsége, hogy az összefonódással létrejött vállalkozás gyakorolni fogja az adott magatartást.

Mindebből következően ugyan a Bizottságnak lehetősége van arra, hogy a kérdéses magatartás jogszerűsége és szankcionálásának valószínűsége kapcsán az összefonódás-ellenőrzési határozata meghozatalakor rendelkezésére álló bizonyítékokra épülő összefoglaló elemzést vegyen alapul, azonban az értékelés folyamán továbbra is azonosítania kell a várható magatartást, és szükség esetén értékelnie kell és figyelembe kell vennie azt az esetleges visszatartó erőt, amely abból fakad, hogy a magatartás nyilvánvalóan vagy nagy

valószínűség szerint jogellenes lenne a közösségi jog alapján.

senyt, ráadásul olyan mértékben, hogy az már önmagában is az e helyzettel való visszaélésnek minősül.

(vö. 70–75., 303–304., 424–425.,
468. pont)

7. A 4064/89 rendelet 2. cikkének (2) és (3) bekezdése két együttes feltételt állapít meg, amelyek először az erőfölényes helyzet létrehozására vagy megerősítésére, másodsorban pedig arra a tényre vonatkoznak, hogy a verseny annak eredményeként jelentősen korlátozódik a közös piacon. Ennek megfelelően az összefonódás akkor tiltható meg, ha a rendelet 2. cikkének (3) bekezdése szerinti mindkét feltétel teljesül.

Így az erőfölényes helyzetnek a 4064/89 rendelet 2. cikkének (3) bekezdése szerinti létrehozása vagy megerősítése egyes esetekben annál inkább bizonyítéka lehet a hatékony verseny jelentős korlátozódásának. Ez a megállapítás azonban nem jelenti azt, hogy a 4064/89 rendelet 2. cikkében lefektetett második feltétel jogi szempontból beletartozik az elsőbe, mindössze annyit jelent, hogy az adott piac ugyanilyen tényszerű elemzéséből lehet nyilvánvaló, hogy a két feltétel teljesült.

Mindenképpen erőfölénnyel való visszaélés valósulhat meg, ha egy erőfölényes vállalkozás e helyzetét oly módon erősíti meg, hogy az erőfölény elért szintje jelentősen korlátozza a versenyt, azaz csak olyan vállalkozások maradnak a piacon, amelyek magatartása az erőfölénnyestől függ. Ebből következik, hogy önmagában az erőfölénynek a megerősítése is jelentősen korlátozhatja a ver-

Azok a körülmények, amelyeket a Bizottság annak alátámasztására hozhat fel, hogy valamely vállalkozás versenytársainak cselekvési szabadsága oly mértékben korlátozott, hogy az adott vállalkozás vonatkozásában az erőfölényes helyzet létrejöttének vagy megerősödésének megállapítása szükséges, gyakran ugyanazok, mint amelyek relevánsak annak értékelésekor, hogy e helyzet létrejött-e vagy megerősítése eredményeként jelentős mértékben korlátozódott-e a verseny a közös piacon. Valójában az a körülmény, amely jelentősen érinti a versenytársak arra vonatkozó szabadságát, hogy

üzletpolitikájukat önállóan határozzák meg, ugyancsak eredményezheti a hatékonyság verseny jelentős korlátozódását.

Ebből következően, ha a bejelentett összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánító határozat preambulumbekendéseiből, ideértve azon preambulumbekendéseket, amelyek az erőfölényes helyzet létrehozásáról vagy megerősítéséről szólnak, kiténik, hogy az ügylet jelentős versenyellenes hatásokkal járna, akkor a határozat nem tekinthető jogellenesnek pusztán azon az alapon, hogy a Bizottság nem kapcsolta össze kifejezetten és sajátosan e kérdések leírását a 4064/89 rendelet 2. cikkének második feltételével, függetlenül attól, hogy a határozat jogszerűségét az EK 253. cikk szerinti indokolási kötelezettség szempontjából vizsgáljuk, vagy az ügy érdeme alapján. Valójában minden más megközelítés pusztán formális kötelezettséget róna a Bizottságra, megkövetelve tőle, hogy egyes preambulumbekendéseket megismételjen, először annak elemzésekor, hogy létrejött vagy megerősödött-e erőfölény egy adott piacon, másodsor pedig a verseny közös piacon történő jelentős korlátozódásának értékelése során.

(vö. 84., 86–89. pont)

8. Az erőfölényt az jellemzi, hogy a kérdéses vállalkozás olyan gazdasági erővel rendelkezik, amely képessé teszi őt a hatékony verseny fenntartásának megakadályozására az érintett piacon azáltal, hogy lehetővé teszi számára, hogy jelentős mértékben függetlenül viselkedjen versenytársaitól, vevőitől és végső soron a fogyasztóktól. E tekintetben a Bizottságnak az erőfölény megállapítása érdekében nem kell bizonyítania, hogy a vállalkozás versenytársai – akár hosszabb időre is – kiszorulnak a piacról.

(vö. 85., 114., 243. pont)

9. Ezenkívül, bár a piaci részesedések jelentősége eltérő lehet az egyes piacokon, kivételes körülményektől eltekintve a rendkívül jelentős piaci részesedések önmagukban az erőfölény meglétét bizonyítják. Az 50%-os piaci részesedés esetében ez lehet a helyzet.

Azonban az olyan piacon, amelyre a kisszámú, nagy értékű szerződés-odaitelés jellemző, az a körülmény, hogy egy adott vállalkozás legutóbb több ízben is nyertes volt, nem jelenti feltétlenül azt, hogy valamely versenytársa ne lehetne sikeres a következő alkalommal. Feltéve,

hogy versenyképes terméke van, és nem szólnak egyéb nyomós érvek az első vállalkozás mellett, a versenytárs bármikor elnyerhet nagyobb értékű szerződést, és egy csapásra jelentősen növelheti piaci részesedését.

10. A versenytársak árcsökkenéséből fakadó nyomás a vállalkozást saját árainak leszállítására ösztönzi, általánosan összeegyeztethetetlen az erőfölényt jellemző független magatartással.

Mindazonáltal e megállapítás nem jelenti azt, hogy a piaci részesedéseknek nincs gyakorlati jelentőségük az ilyen jellegű piacok gyártói piaci erejének értékelésekor, különösen ha e részesedések viszonylag stabilak maradnak, vagy arra utalnak, hogy valamely vállalkozás folyamatosan erősíti helyzetét. Még a pályázatos piacok esetében is a piaci erőt jelzi az a tény, hogy a gyártó több éven keresztül folyamatosan megőrzi, vagy éppen növeli piaci részesedését. Egy idő után ugyanis valamely gyártó piaci részesedése és a versenytársai részese-
dése közötti különbség többé már nem írható a piaci keresletet képviselő kis-számú pályázat terhére.

Mindazonáltal még az adott piacon fennálló, akár élénk verseny sem zárja ki, hogy e piacon erőfölény álljon fenn, amely elsősorban azzal jellemezhető, hogy lehetővé teszi a vállalkozás számára olyan magatartás folytatását, amely piaci stratégiájában nincs tekintettel e versenyre, anélkül azonban, hogy ebből káros hatások érnék. Vagyis a verseny esetleges fennállása a piacon valóban releváns körülmény különösen az erőfölény meglétének értékelése szempontjából, ám e tekintetben önmagában nem meghatározó körülmény.

Így egy olyan piacon, amely olyan termékeket érint, amelyeket időszakosan sorra kerülő pályázati eljárások keretében értékesítenek, amelyek egyenként jelentős értékre irányulnak, és elhúzódó tárgyalásokkal jellemezhetők, a pályázók ilyen vagy olyan formában szükségszerűen tesznek pénzügyi engedményeket, mivel ezek az engedmények a tárgyalásos eljárás szerves részét képezik. Így ebben az összefüggésben az a tény, hogy

(vö. 115., 149–151., 540., 571. pont)

valamely vállalkozás kedvezményeket nyújtott bizonyos pályázatok elnyerése céljából, ebben az összefüggésben nem összeegyeztethetetlen erőfölényes helyzetével.

(vö. 116–117., 184., 215., 249. pont)

11. Az, hogy egy vagy több hatáskörrel rendelkező, nem tagállami versenyhatóság valamely kérdést saját eljárása céljából meghatározott módon ítél meg, önmagában még nem alkalmas a hatáskörrel rendelkező közösségi versenyhatóságok eltérő megítélésének cáfolatára. A közösségi szinten zajló közigazgatási eljárásban előterjesztett körülmények és érvek – valamint az alkalmazandó szabályok – nem szükségszerűen azonosak azokkal, amelyeket az érintett nem tagállami hatóságok figyelembe vettek, és így a bármelyik oldalon levont következtetések eltérhetnek egymástól. Ha valamely fél úgy gondolja, hogy valamely nem tagállami hatóság következtetését alátámasztó indokolás különösen releváns, és egyenlőképpen alkalmazandó a közösségi eljárásban is, úgy lehetősége van azt érdemi érvelésként előterjeszteni, de ezen indokolás nem lehet meghatározó.

(vö. 179. pont)

12. Az összefonódás versenyellenes hatásai a szállító és a vevő közötti közvetlen vertikális kapcsolatból származnak, és az összefonódással létrejött vállalkozás jövőbeni magatartásán alapulnak, amely nélkül az összefonódás e szempontja semmilyen káros hatással nem járna. Tehát a Bizottság feladata, hogy meggyőző bizonyítékot hozzon fel e magatartás valószínűségét illetően.

Egyes esetekben ilyen bizonyíték lehet a piaci helyzet várható alakulását meghatározó közgazdasági tanulmány, amely bemutatja, hogy az összefonódással létrejött vállalkozás hajlandó lesz meghatározott módon viselkedni.

Miután azonban a közösségi jogban feltétlen alapelv a szabad bizonyítás elve, az ilyen típusú bizonyíték hiánya önmagában még nem döntő. Így a Bizottság olyan helyzetben, amelyben nyilvánvaló, hogy a vállalkozás kereskedelmi érdeke túlnyomórészt egy adott magatartás folytatása mellett szól, így például valamely lehetőség kihasználása a versenytársak üzletmenetének megzavarására, nem követ el nyilvánvaló értékelési hibát, ha megállapítja, hogy valószínű, hogy az összefonódással létrejött vállalkozás az előrelátott magatartást folytatja majd. Ilyenkor az adott eset pusztán

gazdasági és kereskedelmi tényei az ítélkezési gyakorlat által megkívánt meggyőző bizonyítéknak minősülnek.

(vö. 295–297., 433. pont)

vélhetőleg káros hatást gyakorolnának számos különféle piacon. Ellenben olyan kötelezettség terheli, hogy minden olyan piac fejlődésére nézve konkrét elemzést kell végeznie, amelyen be akarja mutatni, hogy erőfölényes helyzet jönne létre vagy erősödne meg a bejelentett összefonódási ügylet eredményeként, és köteles meggyőző bizonyítékokat felhozni e következtetés alátámasztására.

13. Még ha az erőfölényes helyzet a vállalkozást nem is fosztja meg attól a jogától, hogy kereskedelmi érdekeit megóvja, az ilyen magatartás visszaélésszerű, ha célja kifejezetten ezen erőfölényes helyzet megerősítése és az azzal való visszaélés. Így például az erőfölényes vállalkozás részéről annak megtagadása, hogy versenytársai számára valamely lényeges alkatrészt értékesítsen, önmagában is az e helyzettel való visszaélésnek minősül.

(vö. 327., 429., 433., 464. pont)

(vö. 306. pont)

15. Ha az Elsőfokú Bíróság az eljárási szabályzata 64. cikkének 3.§-a alapján pervezető intézkedésként feltett kérdésekre az egyik fél által adott válaszokat figyelembe veszi, és a másik félnek adott esetben lehetősége volt arra, hogy annak kapcsán álláspontját a tárgyaláson kifejtse, akkor az Elsőfokú Bíróság nem sérti meg az eljárási szabályzata 48. cikkét.

14. Az összefonódási ügylet hatásainak vizsgálatakor a Bizottság feladata, hogy meggyőző bizonyítékok alapján és kellő valószínűséggel bemutassa a piac jövőbeni fejlődését, és nemcsak azt kell bizonyítania, hogy valamely általa vázolt magatartás viszonylag rövid időn belül megvalósul, hanem azt is, hogy ezen időszak alatt a magatartás erőfölényes helyzetet hoz létre vagy erősít meg. Nem elegendő az, ha a Bizottság egy sor logikus, de feltételezett fejlődési irányt bemutat, amelyek megvalósulása esetén a Bizottság attól tart, hogy a versenyre

(vö. 505. pont)

16. A Bizottság – ellentétben azzal, ami az állandó határozathozatali gyakorlat sorába illeszkedő bizottsági határozatra

érvényes – nem elégedhet meg az indokolás rövid összefoglalásával, hanem pontos indokolást kell adnia abban az esetben, ha eltér valamely gyakorlatától, ebből azonban nem következik, hogy a Bizottság – azon túlmenően, hogy határozatát a tárgybani eljárási aktára hivatkozással kell megindokolnia – köteles lenne külön megindokolni a hasonló vagy azonos esetre, vagy ugyanazon piaci szereplőkre vonatkozó korábbi ügyben levont következtetéseivel képest eltérő következtetéseit.

(vö. 513. pont)

megközelítések közül az ügy körülményeinek leginkább megfelelőt, akkor nagyfokú cselekvési szabadsággal rendelkezik.

Így a Bizottság a piac meghatározásáról szóló közleményben a keresleti oldali helyettesíthetőség vizsgálata tekintetében nem kötelezte el magát valamely meghatározott sajátos eljárás alkalmazása mellett. Ehelyett kimondta, hogy az alkalmazandó megközelítésnek az egyes ügyek körülményeitől függően kell változnia, és fenntartotta mérlegelési mozgásterének nagy részét annak érdekében, hogy minden egyes ügyet megfelelően kezelhessen.

17. A Bizottság nem térhet el a saját maga számára rögzített szabályoktól. Így amennyiben a közösségi versenyjog alkalmazásában az érintett piac meghatározásáról szóló közlemény kötelező jelleggel állapít meg olyan módszert, amelyet a Bizottság a jövőben a piac meghatározására alkalmazni kíván, és nem tart fenn mérlegelési mozgásteret, akkor a Bizottságnak ténylegesen figyelembe kell vennie a közlemény szövegét.

(vö. 516., 519. pont)

Ha a Bizottság a közleményben oly módon fejezi ki magát, hogy az lehetőséget ad számára, hogy kiválassza az elméletileg releváns bizonyítéktípusok és

18. Az összefonódási ügylet közös piaccal való összeegyeztethetőségére vonatkozó vizsgálatát illetően, amennyiben a közösségi versenyjog alkalmazásában az érintett piac meghatározásáról szóló bizottsági közlemény 36. pontja kimondja, hogy „[a] funkcionális felcserélhetőség vagy a hasonló jellemzők önmagukban nem elegendő ismérvek, mert a vevőknek a relatív árak változására való reagálását egyéb szempontok is meghatározhatják”, így ezen idézetből *a contrario* az következik, hogy bizonyos

esetekben, akár általános szabályként – kivéve, ha az adott körülményekből más nem következik – azok a termékek, amelyek funkcionálisan felcserélhetők, és hasonló jellemzőkkel bírnak, helyettesítő termékek.

zák a piacon még létező versenyszint fenntartását vagy e verseny fejlődését.

(vö. 524. pont)

Olyan esetben, ha az adott piacon az egyetlen fennálló verseny csak közvetett és viszonylag gyenge, az egyetlen, még piaci értékesítést folytató versenytárs feletti irányításnak a másik vállalkozás általi megszerzése különösen káros. Az erőfölénnyel való visszaéléssel összefüggésben kidolgozott, fent említett alapelvek analógia útján alkalmazhatók az összefonódás-ellenőrzés kapcsolódó jogi területén, és megállapítható, hogy minél jelentősebb a vállalkozás erőfölénye, annál nagyobb a különös felelőssége aziránt, hogy tartózkodjon a piacon még fennálló verseny gyengítésére, vagy még inkább az annak megszüntetésére alkalmas magatartástól.

19. Az EK 82. cikk alkalmazása során annak megállapítása, hogy a vállalkozás erőfölényes helyzetben van, önmagában még nem jelent kifogást az érintett vállalkozással szemben, mindössze annyit jelent, hogy függetlenül ezen erőfölényes helyzet okaitól, az érintett vállalkozás különös felelősséggel tartozik azért, hogy magatartása ne veszélyeztesse a hatékony és torzításmentes versenyt a közös piacon. Ezen túlmenően a visszaélés fogalma az EK 82. cikk értelmében objektív fogalom, amely az erőfölényben lévő vállalkozások olyan magatartására vonatkozik, amely alkalmas arra, hogy befolyásolja a piac szerkezetét, ahol pontosan az érintett vállalkozás jelenlétének következtében a verseny már meggyengült, és amelynek hatására a termékeknek és a szolgáltatásoknak a gazdasági szereplők által nyújtott teljesítmésen alapuló rendes versenyét jellemző eszközöktől eltérő eszközökkel korlátoz-

Ebből következik, hogy ilyen körülmények között az összefonódásban részes felek feladata, hogy olyan bizonyítékokat szolgáltatassanak, amelyek igazolják, hogy az összefonódást megelőzően nem állt fenn hatékony verseny a piacon.

(vö. 549–551. pont)

20. A vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 4064/89 rendelet alapján a Bizottság csak olyan kötele-

zetségvállalások elfogadására jogosult, amelyek képesek a tervezett ügyletet a közös piaccal összeegyeztethetővé tenni. E tekintetben a vállalkozások által javasolt szerkezeti kötelezettségvállalások akkor felelnek meg ennek a feltételnek, ha a Bizottság bizonyossággal arra a következtetésre juthat, hogy a kötelezettségvállalások teljesíthetők, és az azokból származó kereskedelmi struktúrák kellően működőképesek és tartósak lesznek ahhoz, hogy biztosítsák, hogy az erőfölényes helyzet létrehozása vagy megerősítése, illetve a hatékony versenynek a kötelezettségvállalással megelőzni kívánt korlátozása a viszonylag közeli jövőben valószínűsíthetően nem következik be.

(vö. 555., 612. pont)

21. A jogbiztonság és az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosítása érdekében a kereset elfogadhatóságához az szükséges, hogy azon lényeges ténybeli és jogi elemek, amelyeken a kereset alapul, legalább röviden összefoglalva, de összefüggően és érthetően kitérjenek magából a keresetlevélből. E tekintetben míg a keresetlevél szövege egyes pontokban alátámasztható és kiegészíthető az ahhoz kapcsolt iratok részeire való hivatkozásokkal, addig más, akár a kere-

setlevélhez mellékelte iratokra való általános hivatkozás nem pótolhatja a lényegi jogi érvelés hiányát, amelynek a keresetlevélben kell megjelennie.

(vö. 592. pont)

22. A versenyjogi eljárásokban az iratbetekintés intézményének célja, hogy a kifogásközlés címzettjei megvizsgálhassák a Bizottság aktájában lévő bizonyítékokat, és ezáltal hatékonyan kifejtessék álláspontjukat azokról a következtetésekről, amelyeket a Bizottság a kifogásközlésben e bizonyítékokból levont. Az iratbetekintés jogát igazolja annak szükségessége, hogy biztosított legyen a kérdéses vállalkozások számára a hatékony védekezés a kifogásközlésben velük szemben emelt kifogásokkal szemben.

Mindazonáltal megtagadható a hozzáférés bizonyos iratokhoz, különösen ilyen a más vállalkozások üzleti titkait tartalmazó iratokhoz vagy iratrészekhez, a Bizottság belső irataihoz, az anonimitásukat fenntartani kívánó bármely panaszos azonosítására alkalmas információkhoz és a Bizottságnak a bizalmas kezelés terhe mellett átadott információkhoz való hozzáférés.

Jóllehet a vállalkozások jogosultak az üzleti titkaik védelmére, e jogosultságot egyensúlyba kell hozni a védelemhez való jog biztosításával. Ezért a Bizottságtól elvárható, hogy a szembenálló érdekeket az üzleti titkokat, vagy más érzékeny adatokat tartalmazó iratok nem bizalmas változatának elkészítése útján összhangba hozza. Ugyanezek az elvek alkalmazandók a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 4064/89 rendelet alapján vizsgált összefonódási ügyekben is, még akkor is, ha az alkalmazásuk értelemszerűen hozzáigazítható a gyorsaságnak az e rendelet egész rendszerét jellemző feltétlen követelményéhez. A védelemhez való jog az összefonódás-ellenőrzési eljárásokban nem alkalmazandó a közösségi versenyjog megsértése miatt indult eljárásokétól eltérő, vagy kiterjedtebb szinten.

vállalkozás a közigazgatási eljárás során nem tekinthetett be az ügyében mentő körülményt tartalmazó iratba, azaz valamely olyan iratba, amely hasznosítható lett volna a védekezésében, és így felhasználása esetén megváltoztathatta volna a közigazgatási eljárás kimenetelét, akkor az e dokumentummal érintett indokolás a megtámadott határozatban fő szabály szerint hibásnak tekintendő.

(vö. 649. pont)

(vö. 629–631. pont)

23. A versenyjogi közigazgatási eljárásban az iratbetekintés kapcsán különbséget kell tenni a kizárólag terhelő bizonyítékok és a mentő bizonyítékok, vagy a mentő bizonyítékot tartalmazó iratok között. A terhelő bizonyítékoknak csak annyiban van jelentőségük, amennyiben a Bizottság azokra hivatkozik, amely esetben is azokat közölni kell, ha azonban azokra nem hivatkozott, akkor a közlés hiánya nem érinti az eljárás jogszerűségét. Ezzel szemben, ha bebizonyosodik, hogy a

24. A versenyjogi eljárásokban a bizalmas kezelés kérelmezése indokolhatja a hozzáférés elutasítását a harmadik felektől származó iratokhoz, így például a panaszokhoz. A piacon erőfölényes vállalkozás ugyanis megtorló intézkedéseket alkalmazhat a Bizottság által folytatott vizsgálatban együttműködő versenytársaival, szállítóival vagy vevőivel szemben, és ilyen körülmények között a harmadik félnek minősülő vállalkozások csak akkor fognak a bizottsági vizsgálat során olyan iratokat benyújtani, amelyekről

úgy vélik, hogy a benyújtásuk megtorlással járhat, ha tudják, hogy a bizalmas kezelésre vonatkozó kérésüket figyelembe veszik.

vételeket tenni a kifogásközlésre, azt jelenti, hogy megfelelő időben kifejthette a véleményét a felhozott kifogásokkal kapcsolatban.

(vö. 650. pont)

(vö. 692–693. pont)

25. A versenyjogi eljárásokban a meghallgatáshoz való jog csak a Bizottság által figyelembe venni kívánt kifogásokra vonatkozik.

Így mivel a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 4064/89 rendelet 6. cikke (1) bekezdésének c) pontja alapján az eljárás megindításáról szóló határozatnak nem célja, hogy a felek számára kifogásokat fogalmazzon meg, pusztán ideiglenes jelleggel kifejezésre juttatja, hogy komoly kételyek merültek fel, amelyek a Bizottságot arra indították, hogy megnyissa a vizsgálat második szakaszát, a felperes nem hivatkozhat arra, hogy az iratbetekintés hiánya a kifogásközlés megküldését megelőzően csorbította a védekezési lehetőségét. Az a tény ugyanis, hogy – miután betekintett a Bizottság aktájába – a vállalkozásnak ténylegesen lehetősége volt írásbeli és szóbeli észre-

26. Jóllehet a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 4064/89 rendelet 18. cikke (1) bekezdésének szövege kifejezetten azt jelenti, hogy az eljárás megindításától kezdve a feleknek lehetőséget kell teremteni arra, hogy észrevételeket tegyenek, ez nem jelenti azt, hogy a Bizottságnak az eljárás e korábbi szakaszában is már betekintést kellene engednie az aktájába. Az a követelmény, hogy a feleknek – annak érdekében, hogy végső soron védekezni tudjanak a Bizottság által felhozott kifogásokkal szemben – betekintést kell nyerniük a Bizottság aktájába, nem értelmezhető úgy, hogy a Bizottságnak kötelessége az egész eljárás folyamán részletekben hozzáférést engednie az aktájához, ami számára aránytalan terhet jelentene.

(vö. 694. pont)

27. Ahhoz, hogy a Bizottság megfelelhessen a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 4064/89 rendeletben lefektetett menetrendnek, az eljárás egyes szakaszaihoz kapcsolódó köztes határidőknek is rövidnek kell lenniük. Ez elkerülhetetlenül negatív hatással van valamennyi, az eljárásban részt vevő fél működési körülményeire, de az eljárás gyorsasága alapján kalkulálható előny összességének fényében a jogalkotó szerint ez elfogadható áldozatot jelent különösen az összefonódásban részes feleknek a tervezett összefonódásuk lehető leggyorsabb végrehajtásához fűződő gazdasági érdekeinek figyelembevétele miatt. E tekintetben a védelemhez való jognak a 4064/89 rendelet hatálya alá tartozó eljárásban történt állítólagos megsértésének megítélése során figyelemmel kell lenni a gyorsaságnak az e rendelet egész rendszerét jellemző feltétlen követelményére.

Továbbá a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 447/98 rendelet 21. cikke alapján, amely egyebek között az e rendelet 13. cikkében a kifogásközlés megválaszolására meghatározott határidőkre vonatkozik, a Bizottság tekintettel van a nyilatkozatok elkészítéséhez szükséges időre és az ügy sürgősségére. Így a Bizottság felelőssége a lehetőségek szerint egyensúlyba hozni a bejelentő felek védelemhez való jogát és a végleges határozat gyors elfogadásának szükségességét.

E körülmények között a tervezett ügyletben részes felek csak annyiban hivatkozhatnak az ezen eljárás során számukra megszabott határidők rövidségére, amennyiben e határidők az eljárás időtartamának egésze szempontjából aránytalannak minősülnek.

(vö. 701–703. pont)

28. Jóllehet a meghallgatási tisztviselő jogállása az egyes versenyjogi eljárásokban a meghallgatási tisztviselők megbízásáról szóló 2001/462 határozat hatályba lépésekor megváltozott, így egyebek mellett annak 2. cikke (2) bekezdése szerint ezt követően, ahelyett hogy a Verseny Főigazgatóságához tartozna, igazgatási okokból a Bizottságnak a gazdasági verseny kérdéseit felügyelő tagja mellett látja el feladatait, a határozatból nyilvánvaló, hogy a meghallgatási tisztviselő új tisztsége a korábban a 94/810 határozat szerint ezen a néven szereplő tisztség közvetlen helyettesítését jelenti. E körülmények között a megbízását a 2001/64 határozat 2. cikkének (1) bekezdése szerinti megszüntető határozat hiányában a korábbi meghallgatási tisztviselő e határozat hatálybalépését követően is a helyén maradt.

A fent említett határozatok ezen értelmezését támasztja alá a meghallgatási tisztviselő tisztségére vonatkozó objektív szükségesség is, hogy a gondos ügyintézés elvével összhangban biztosított legyen működésének folyamatossága. Ha a 2001/462 határozat hatálybalépése és az új meghallgatási tisztviselő hiányzó kinevezése azt vonta volna maga után, hogy e tisztség ellátásával senki nem lett volna megbízva, akkor lehetetlenné vált volna ezen eljárások lefolytatása, ami megakadályozta volna a 4064/89 rendelet és a 2001/462 határozat rendelkezéseinek a hatékony érvényesülését ezen eljárások tekintetében. Ezért a 2001/462 határozat hatálybalépésekor hivatalban lévő meghallgatási tisztviselő jogosult maradt arra, hogy e tisztséget – legalábbis az előtte már folyamatban lévő eljárások befejezése céljából – további értesítésig betöltse.

(vö. 719–720. pont)

29. Az alapvető jogok azon általános jogelvek szerves részét képezik, amelyek tiszteletben tartását a közösségi bíróságok biztosítják. E célból a Bíróság és az Elsőfokú Bíróság a tagállamok közös alkotmányos hagyományából, valamint azon, az emberi jogok védelmére vonatkozó nemzetközi szerződések nyújtotta iránymutatásból merít, amelyek kidolgozásában a tagállamok együttműködtek, vagy amelyekhez csatlakoztak. Az emberi jogokról szóló európai egyezmény e tekintetben különös jelentőséggel bír. Emellett az EU 6. cikk (2) bekezdése szerint „[a]z Unió a közösségi jog általános elveiként tartja tiszteletben az alapvető jogokat, ahogyan azokat az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló [...] európai egyezmény biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiából erednek”.

(vö. 725. pont)